

Kertomus tutkija **Teppo Korhosen** ja piirtäjä **Veijo Laineen** matkasta **Sodankylään** ja **Utsjoelle 19-16.9.1995.**

SODANKYLÄ, ALA-PONKU

Matkaan lähdettiin illalla 10.9. autopikajunalla kohti Rovaniemeä. Seuraavana aamuna purettiin auto junasta ja ajettiin Sodankylään tapaamaan kunnanjohtaja Martti Puraa. Hänelle välitettiin osastonjohtaja Pekka Kärjen näkemys, jonka mukaan museovirasto esittää työllisyysohjelmaansa Lokan altaan koillispuolella sijaitsevan **Ala-Ponkun rakennusryhmän kunnostuksen** mikäli pihapiirin kaikki rakennukset saatetaan sitä ennen valtion, mieluiten metsähallituksen omistukseen. Kunnanjohtaja lupasi viedä nämä terveiset seuraavana päivänä pidettäväksi sovittuun kunnan, paliskunnan ym. tahojen asiaa käsittelevään kokoukseen.

ESITELMÄ TANKA VAARASSA

Sodankylän keskustasta ajoimme Tankavaaraan UKK-puiston opastuskeskukseen, jossa oli meneillään **metsähallituksen** kiinteistönhoidosta Lapissa vastaavalle henkilökunnalleen järjestämä **koulutuspäivä**. Allekirjoittanut piti tilaisuudessa esityksen museoviraston toimesta Lapissa kunnostetuista kohteista erityisesti siitä näkökulmasta, mitä valtion omistuksessa olevaa rakennuskantaa ja rakennelmia tulisi vielä saada säilytetyksi alueelle tyypillisinä kulttuurihistoriallisesti arvokkaina muistomerkeinä. Esitykseni jälkeen kollega Martti Jokinen selvitteli puurakennusten restaurointiin sekä vaurioiden syntymisen ennaltaehkäisyyn liittyviä kysymyksiä.

Tankavaarasta ajoimme illalla Inarin kirkonkylään yöksi. Seuraavana aamuna siirryimme Kevolle.

PATIKKARETKELLÄ KEVOLLA

Retken **päämääränä** oli suorittaa maastotarkastus sellaisissa kohteissa, joiden metsähallituksen edustajat katsoivat mahdollisesti täyttävän kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kohteen kriteerit. Katsastuksen tavoitteeksi oli asetettu myös ajatus määritellä ne minimikohteet, joiden säilyminen tulevaisuuteen tulee turvata. Erityistä huomiota kiinnitettiin tällöin siihen, että viimeksi mainitut kohteet niveltäisivät mahdollisimman hyvin Kevon nykyiseen ulkoilureitistöön ja toisivat siten lisää vetovoimaa alueelle tarjoamalla poikkeuksellisia elämyksiä ulkopaikkakuntalaisille vaeltajille.

Oppaana vaelluksella toimi puistomestari Kari Kyrö. Kohteiden perässä olevat numerot viittaavat siihen kohdeluetteloon ja valokopiokarttaan, jonka häneltä saimme.

Kadja-Nillan talvipaikka, Madjoki (1)

Kenttä sijaitsee Kevojoen länsirannalla jyrkän töyrään päällä. Venevalkaman yllä töyräällä on tulistelukehikko. Kentässä on kaksi terassia, joille rakennukset on aikanaan sijoitettu.

Ylinnä on vanha hirrestä (läpimitta 7 cm) veistetty päätykulkuinen ja poskellinen **aittarakennus** (3 x 4 m), joka on nyttemmin muutettu kämpäksi. Rakennus on tällöin vuorattu vaakasuoralla puoliponttilaudalla. Se on lyöty koolauksen päälle kuten päätykolmion avoimeksi jätetyistä rakenteista näkyy. Katteena on nyt urapelti, mutta alkuperäinen on ollut uralautaa. Kaksinekrtainen ikkuna sijaitsee päädysä metsän

puolella, toinen oviseinän sivussa. Molemmat ovat valmistuotantoa ja vanhaan rakennukseen tyyliään sopimattomia. Alla on siellä täällä kiviä nostamassa alushirsiä irti maan kosteudesta. Alkuperäinen ovi on vaihdettu moderniin. Vanha on nostettu suojaan katonlapeista jatkuvan etukatoksen alle. Oven lukitsee karkeahko rautainen telki.

Samalla terassilla on parinkymmenen metrin päässä länsipuolella nähtävissä maatunut kodanpohja ja loitommalla koivikon laidassa laudasta tehty yksireikäinen **käymälä**.

Aitan edessä alemmalla terassilla on nähtävissä **asuinrakennuksen** maatunut (kivensekaisen maavallien läpimitta n. 0,5 m; kiveys näkyy hyvin jokilaakson puolella) pohja. (6 x 5 m) Maavalleista voi päätellä kyseessä olleen kaksihuoneisen asunnon. Pohjan läpimitaltaan metrinen luonnonkivistä kasattu piisi on sijainnut aitanpuoleisella sivuseinällä. Länsipuolisen huoneen keskivaiheilla on kuoppa (kellari/ maata otettu seinänaluseksi).

Jonkun matkaa asuinrakennuksen länsipuolella on pari jälkeä maatuneista pienistä rakennelmista (lammaspuuria tms.)

Asuinrakennuksen edessä joen puolella on seuraavaan terassin seinämään kaivettuna ollut **navetta** (6 x 5 m). Siitä on jäljellä vain maatuva kuoppa sekä siihen romahtanutta kattorakennelmaa, lautaa ja hirttä. Hirsikehikolle tehty seinät ovat olleet tuohella maa-aineksesta eristettynä. katteena on ollut urlauta. Navettan on kuljettu jokilaakson puolelta.

Kadja-Nillan niittykammi, Madjoki (2)

Kammi sijaitsee Kevojokeen pistävän saarekkeen eteläpäässä, koivikon suojassa. Polku kulkee sen ohi itäpuolelta. Kammin ovat perimätiedon mukaan tehneet "Kidisjoen pojat" eli Kadja-Nillan perilliset luultavasti 1930-luvulla. Sitä on käytetty tukikohtana kerättäessä luonnonheinää. Läheinen heinäniitty, jolta löytyy vielä suovanpohjia, on kooltaan 100 x 20-50 m.

Rakennuksen pohja-ala on 4 x 4 metriä ja korkeus 2,2 m. Ulkoseinät on ladottu turvelevyistä. Sisäseinä on vierä viereen asetettua puusalkoa, joka nojaa haarapuiden varaan koottuun kehikkoon. Oikean kyljen Katto on kelleksistä. Kokoamisessa on käytetty myös nauvoja.

Ovi on alavirran suuntaan eli pohjoiseen. Oven (1,2 x 0,6 m; koottu yhdestä leveästä ja 3 kapeasta pystylaudasta) oikealla puolella on pieni kahdesta päällekkäin asetetusta ruudusta (paksuus 2 mm, kiinnitetty kittaamalla) koottu ikkuna. Pihtipielet on koottu laudasta ja rimasta. Ovi kääntyy lehtisaranoiden varassa. Piisi sijaitsee vasemmanpuoleisessa ovisuunurkassa. Sen savutorvi loppuu katon yläpinnan tasoon. Piisin nurkassa roikkuu kumitakki. Kammissa ei ole ritsejä. Maalattia vastaan on suojaksi viime aikoina levitetty muovi. kammin varustuksiin kuuluu tappijalkainen jakkara, jonka pohjaan on kauniisti veistetty NILES LÄNSMAN KEVO sekä kalan kuva.

Rakennus on oviseinältään romahtamassa, kylkeen on päässyt iskostumaan nuorta koivua ja sisäseinissä on näkyvissä lahottajasieniä.

Kammin edessä on pieni nuotiokiveys keitinselkineen. Roskakuoppa (2 x 2 x 1) sijaitsee parinkymmenen metrin päässä kammin takana oikealla.

Veneenvetotaival, Kevon putous (3)

Kevojoen putous on 90 asteen kulmassa kaartuva, jyrkkä (putouskorkeus liki 5 m) ja

vuolas, joten sitä ei voida laskea eikä nousta veneellä. Putouksen eteläpuolelle on raivattu liki 30 metrin pituinen ura, veneenvetotaival, jonka pohjalla on paikoin jäljellä liki kaksimetriset puutelat, joita pitin vene on vedetty kosken pahimman kohdan ohi. Kosken alla olevan suvannon rannalla on nuotiopaikka. Kosken pohjoispuolisessa kalliassa on pienehkö hiidenkirnu.

Tapiolan kalakenttä, putouksen niska (Alakämpä) (5)

Majoitustilana palvelee vaakalautaseinäinen, avoverannalla varustettu **kämpä**, jossa on päätyporstuan takana sauna. Kämpässä on kerrossängyt ja pöytä penkkeineen sekä valurautainen kamiina. Kämpän seinät on sivelty tumman ruskeaksi.

Kämpän edessä on kelokehikkoinen **nuotiopaikka** ja komeista haljaspuolikkaista tehty pöytä penkkeineen. Sen äärellä on pyöröhirrestä tehty **puuliiteri/sadekatos**. Loitommalla on suurempi **varastohuone**, johon mm. vene voidaan laittaa talviteloilleen.

Kämpän takana n. 40 metrin päässä on Uula Antti Palton pystylautaseinäinen satulakattoinen **verkkovaja**. Rakennukseen on laitettu lautakaton päälle aaltopeltikatto, joka on turvannut sen hyvän säilymisen. Sitä on edesauttanut myös seinien alle sinne tänne asetetut kivet.

Kämpän takana oikealla n. 80 metrin päässä on Juho Sujalan (alk. Saijets; muuttanut Vaskojokisuusta; vaimo Kevojoen suusta) **turvekammi**, "kota". Rakennus on tehty 1970-luvulla. Päädyssä sijaitseva ovi on oikeakätinen ja puunkäkkärvetimellä varustettu. Oikeassa ovisuunurkassa on porrasmaisesti ylöspäin kapeneva tiilistä muurattu luukuton uuni, jonka savutorvena on poikkileikkaukseltaan nelikulmainen mineriittiputki. Putken yläpää on suojattu peltihatulla. Uunin vierellä on sivuseinässä yksiruutuinen ikkuna. Kammin sisäseinät ovat viistoilla rangoilla jäykistettyä pintalautaa, jonka sileä puoli sisällepäin. Perällä on makuuritsi ja sillä vaahtokumipatja. Sisällä on säilytteillä aivot. Seinien suojana olevat turpeet ovat yläosasta vajhonneet ja paljastaneet laudoituksen. Rakennuksen ympärillä, seiniin ja kattoon nojaten, on sekalaista puutavaraa.

Kammin raunio, putouksen niska (4)

Noin 200 metriä metsähallituksen kämpältä, kuuden metrin päässä joesta sen itäpuolella sijaitsevan turvekammin maatonut jäännös on läpimitaltaan 3 m. Seinäkohouman paksuus on 30-60 cm. keskellä näkyy vielä tulisijan paikka kohoumana. Ovi on ollut rinteen puolella.

Tapiolan turvekammi, Njakkaljärvi (metsähallituksen maja) (8)

Turvekammia on käytetty 1930-luvulla. Rakennuksesta oli 1965 enää muutama ruode pystyssä. Ollut metsäteknikko Tapiolan (talo Tenon rannalla Kaavassa, poikansa kauppias Jouko Tapiolan hallussa) omistuksessa.

Kammi on kokonaan uusittu. Tällöin siihen on tehty normaalia tukevampi oven kehikko ja turvevuoraus. Keskiliedellinen ja harjasta avoin rakennus on erinomaisessa kunnossa ja antaa etelän kävijälle jokseenkin oikean kuvan alueen kausiasuntokulttuurista.

Pihaa on tasattu ja rajattu jokeen päin kivien tukeman hirren reunauksella. Kämpän takana on haljaspuolikkaista tehdyt **pöytä ja penkit**, loitommalla **puuvaja**.

Kevonsuun Antin kodanpohja, Puuraskosken alla (6)

Jäännös sijaitsee joen mutkan keskivaiheilla nykyisestä halkokatoksesta etelään, 3 m

päässä kookkaista männyistä, 20-25 metriä jokuomasta Muodoltaan pyöreä, läpimitta 3 m. Jokseenkin täysin maatunut, havaittavissa vain matala kehys ja keskellä opieni kohouma osoittamassa tulisijan paikkaa. Oven kohtaa osoittanee se alue, jossa kasvaa tiheästi pientä männyntaimea. Noin 20 metriä puheena olevasta kodanpohjasta maalle päin saattaa olla vanha laavun pohja, jota martkkeeraavat määttäät, joilla kasvaa nuorta mäntytaimikkoa.

Uula Vuolabin kammin raunio, Mäntylaavujärvi

Uula Vuolab isännöi paikkaa vielä 1970-luvulla. Majapaikka on rakennettu 3-4 metriä korkean harjanteen nokkaan 25 m päähän joesta. Rakennus sijaitsee jänkäniityn ja joen välissä. Niityn keskikohdalla on länsirannalla suovanpohja. Polku kulkee ohi noin 15 metrin päästä. Kammi on sittemmin raunioitunut siten, ettei siitä ole enää näkyvissä kuin 2,5-3 m maatunut kohouma, josta pistää esille jokunen runkopuu.

Tapiolan kammi, Keskimmäinen Njakkaljärvi

Rakennettu 1981-83 vanhalle kammipaikalle. Rakennuksessa on keskiliesi ja sivuseinillä ritsit. Keskellä katossa pitkänomainen valo- ja savuaukko. Nelilapekaton ja seinien eristeenä tervahuopa. Seinäpuut halottu kirveellä kelleksiksi. Maalattian ala sisältä 2 x 2 m; ulkomitat 4 x 4 m, korkeus sellainen, että mies mahtuu sisällä seisomaan.

Kammin pohja, Njakkallompolo (9)

Kammin raunio sijaitsee joen pohjoispuolella töyrään nokassa. Täysin maatunut ja pusikoitunut. Tekijöistä ei ole tietoa.

Kammi, Njakkallompolo (metsähallitus)

Kammi sijaitsee edellisen välittömässä läheisyydessä. Metsähallituksen nykyisen kammin paikalla oli vielä 1970-luvun alussa Juho Sujalan kammi. Metsähallitus purki rakennuksen ja teki nykyisen version 1990-luvun alussa. Päätyikkuna 3-ruutuinen. Kaminassa nelikulmainen peltitorvi hattuineen. Ovi maallepäin, oikeakätinen aukaisu, A-saranat. Ritsit sivuseinillä, ikkunan alla pöytä, jolla kaksipisteinen kaasuliesi. Katossa pieni loistelampuu, joka toimii akkuvirralla.

Tulistelupaikka kelokeyksin ja rauta-arinalaatikoin. Halkoliiterinä Juho Sujalan pihasta Puksalasta helikopterilla koulutuslentona tuotu entinen lautarakenteinen pieni kanakoppi, jossa tervahuopakatto.

"Karsikot"

Kuljettaessa jokivartta ylävirtaan tullaan kankaalle, jossa kasvaa suhteellisen kookasta mäntymetsää. Muutamniin mäntyihin on tehty miehen vatsan korkeudelle veistettyyn pilkkaan puukolla **merkintöjä**, jotka ovat laidoilta peittyneet puun kasvattaessa kaarna päälle. Merkintöjä emme pystyneet tulkitsemaan (nimikirjaimia, aikamääreitä?).

Peurakuopat

Kevojoen ja siihen laskevan Kamajoen yhtymäkohdan itäpuolisella harjanteella on puoli tusinaan peurakuoppaa hyvin havaittavissa.

Ville Järvensivun kammi, Kamajokisuun yläpuoli (10)

Kammi sijaitsee noin 10 m polusta, sen itäpuolella hyvässä koivikossa 50 metrin päässä

joesta. Riekonpyynnissä 1940- ja 1950-lukujen taitteessa tehty kammi on pikkuhiljaa lahoamassa. Sisämitat n. 2,5 x 2,5 m, korkeus laidoilla 1,6 m, keskellä 2 m. Turpeet ovat jo laskeutuneet puoliseinään ja katto romahtanut. Pohjoiseen oleva oviaukko on vailla suojaa. Kehikko on koottu honkapuista nauloilla. Keskellä seinää sijaitsevat tukipuut ovat haarakkaita. Kehikon varassa on ollut ensin koivurangat tai haljakset, sitten tuohi ja uloinna turve. Keskellä takaseinää on ylhäällä 30 x 30 cm kokoinen ikkuna (lasi puuttuu). Rakennelma on vielä hahmollaan ja ennallistettavissa.

Kadja-Nillan kesäkota, Alimainen Roajojärvi (12)

Sijaitsee jokilaakson töyrään päällä, lähellä vaellusreittiä. Kodanpohjan lämimitta on 6 metriä. Kehänä hyvä kiveys, jossa sisäpuolella kaksi kivikerrosta, ulkolaidalla vain yksi. Ovi on antanut joelle. Oviaukon haamu ja 3 oksallista tukevaa päätukipuuta on jäljellä kertomassa rankokonstruktiosta. Liesi on sijainnut keskellä. Turvetta on jäljellä enää ovenpielien kohdalla. Rakenteita on sen verran jäljellä, että rekonstruktion tekeminen on mahdollista.

Porokaarre, Puordnajänkä (14)

Kyseessä on hyvin aukeassa tunturimaastossa sijaitseva kesäerotusaita, jonka seinämät on tehty koivuista ja katajista kivin tuettujen pilaripuiden varaan. Konttoriton kirnu on läpimitaltaan noin 70 metriä. Alarinteeseen kohti jänkää lähtevät siulat ovat noin 100 metriset. Alhaalta katsoen siulojen ja kirkun yhtymäkohtaan jää vasempaan laitaan noin 20 m mittainen aukko, jossa tokan sisällelaskuveräjä on sijainnut. Kaarteen ulkopuolella, sitä myötäillen, kasvaa edelleen katajakasvustoa. Vellusreitintä polku kulkee kirkun läpi. Rakennelma näkyy hyvin maastossa vaalenneina kataja- ja koivurankanauhoina. - Kaarteen rakentajat ja käyttäjät lienevät olleet Kittien ja Länsmannien sukukuntaa.

Kammin pohja, Puordnajänkä (15)

Noin puoli kilometriä edellä mainitusta kaarteesta pohjoiseen sijaitsee Kittien ja Länsmannien tukikohta. Se on noin 50 metriä nykyisestä tulistelupaikasta ylärinteeseen hiekkaharjanteen päässä. Kammin läpimitta on ollut 4 metriä, ja ovi on antanut itään. Seinän alla on ollut kivikehys. Turveseinän maatonut jäännös on edelleen n. 30 cm korkea. Keskellä on metrin läpimittaisen kivetyn lieden jäänteet. Maassa erottuu vielä jokunen koivuinen rankopuu.

Kammin pohja, Koddigvaara (16)

Kammi sijaitsee Koddigvaaran pohjoispuolella samannimisen joen läheisyydessä. Jokivarressa on hyvä koivikko, josta Nuuvuksen seudun asukkaat ovat käyneet pyytämässä riekkoja sen jälkeen kun Erttigvarrin aidasta lounaaseen sijaitseva Liukivaaran alue alkoi olla liian "kansoitettu" pyyntipaikka. Kyseessä ovat siis riekkokammin jäännökset. Seinät ovat osittain pystyssä. Raunioista löytyy Jötulin laivakaminan putki. Kammin kehikko on koottu naulaamalla. Rakennus on ollut hahmollaan vielä puolenkymmentä vuotta sitten, jolloin moottorikelkkamiehet saattoivat sitä käyttää tilapäisesti.

Kammin pohja ja talli, Madjoen keskimäinen haara (17)

Saksirunkoisen riekonpyyntikammin jäännökset. Pohja-ala 2,5 x 2,5 m. Seinät ovat osin sortuneet, mutta puutavaran laatu näkyy vielä hyvin.

Tallista (2 x 2 m) on jäljellä vain heinittynyt turvekehä. Seinän puumateriaali lienee

poltettu kammin tulisijassa sen jälkeen kun paikalle ei enää tultu hevosella.

Paikka lienee ollut Nuvvuksen Guttormien käytössä.

Kammi, Madjoen kämpän läheisyydessä (20)

Raunioituva kammi sijaitsee metsähallituksen Madjoen kämpästä noin 400 metriä jokivartta ylävirtaan päin. Kämpässä (koko 4 x 3,5 metriä, korkeus 2 m) on ollut tapittamalla koottu kaksoissaksikehikko. Kammi on ollut lieriömäinen: koivuiset seinäpuut on asetettu sivuilla pystysuorasti, katolla osin vaakasuorasti. Kokoamisessa on käytetty nauvoja. Päätyovi on päällystetty kovalevyllä. Ammekaminan (kyljessä kirvesholkit) päällä tynnyristä tehty piipun läpivientisuoja.

Sammeli Guttormin kammin raunio, Siedgojoen latva (18)

Jomppalaa asuva Samuel Guttorm rakensi 1950-luvulla Siedgojoen latvoille turvekammin riekonpyyntitukikohdakseen. Kammista (sisämitta on 2 x 2 m) on jäljellä maatuneet turveseinät muutamane seinäsalkoineen. Keskellä on tynnyrinpuolikkaan muotoinen valurautaliesi, jonka reunoja kiertää aaltomainen koriste. Savutorvi lähtee lieden päältä nurkasta.

Kokonaistarkatelu ja ehdotukset jatkotoimenpiteiksi

Luettelossa olleista kohteista jäi ajanpuutteen vuoksi tarkastamatta puolenkymmentä, joista pääosa sijaitsee Kevojoen eteläpuolella. Olisi erittäin motivoitua tarkastaa lähitulevaisuudessa myös nämä kohteet kokonaiskuvan muodostamiseksi luonnonpuistossa sijaitsevista kulttuurihistoriallisista muistomerkeistä. Vaellukseen riittänee pari päivää.

Jo tehdyn matkan perusteella voidaan todeta, että Kevon alueella on säilynyt eriasteisesti suhteellisen monipuolista rakennus- ja rakennelmajäämistöä, josta osa tulee säilyttää jälkipolville sekä alueen saamelaiskulttuurille että esihistorialliselle elinkeinoharjoitukselle ominaisina muistomerkkeinä. **Valintaperusteina** on silloin käytettävä seuraavia kriteerejä: 1) kohteen tyypillisuus, 2) henkilöhistorialliset tekijät, 3) ikä, 4) säilytettävän kohdekirjon muodostuminen mahdollisimman monipuoliseksi ja 5) kohteiden saavutettavuus eli soveltuminen Kevon vaellusreitistöön sekä tietenkin 6) kohteen tarjoamat mahdollisuudet restaurointiin.

Edellä mainituista kriteereistä lähtien rohkenen - luettelossa jäljellä olevia ja katsastamattomia kohteita henkilökohtaisesti tuntemattakin - **ehdottaa**, että *metsähallitus pyrki turvaamaan seuraavien kuuden kohteen säilymisen kunnostuksen avulla sekä ottaisi ne sen jälkeen nähtävyyksiksi vaellusreittien varrelle varustamalla ne asinamukaisin opastein:*

1. Kadja-Nillan niittykammi, Madjoki
Esimerkki tärkeästä luonnonniittyjen kaukonautinnasta. Kunnostus sisältäisi myös suovan rakentamisen.
2. Kevon putouksen veneenvetotaival
Sisältäisi uran avoinnapidon ja varustamisen teloilla sekä informaatiotaulun.
3. Peurakuopat, Kevojoen ja siihen laskevan Kamajoen yhtymäkohdan itäpuolisella harjanteella on puoli tusinaan peurakuoppaa hyvin havaittavissa. Varustetaan informaatiotaululla piirroksineen.

4. Ville Järvensivun riekkokammi, Kamajokisuun yläpuoli
Helposti saavutettava ja erittäin tyypillisessä maastossa sijaitseva kunnostuskelpoinen riekonpyynnin, tärkeän talvipyyntin, tukikohta. Tarkastetuista riekonpyyntikammeista lähinnä vaellusreittiä sijaitseva.
5. Kadja-Nillan kesäkota, Alimainen Roajojärvi
Utsjoen porokeisarin kesäpaikka, jonka asuinrakennus on rekonstruoitavissa paikalla olevasta jäämistöstä. Vaikuttava kohde sekä maisemallisesti, kohteen rakenteen vuoksi ja henkilöhistoriallisesti.
6. Porokaarre, Puordnajänkä
Lähes paljakalla sijaitseva kaarre, jossa ei ole käytetty kiveä kirkun seinämien rakennusmateriaalina kuten esimerkiksi museoviraston kunnostamassa Erttegvarrin aidassa. Opastaulu havainnepiirroksineen riittää toimenpiteiksi moneksi vuodeksi eteenpäin.

Kaikki kohteet ovat kunnostuksen osalta suhteellisen pienitöisiä ja niiden alkuperäiset rakenteet selviävät - pieniä yksityiskohtia lukuun ottamatta - paikalla vielä olevasta jäämistöstä. Museovirasto on valmis antamaan apuaan rakenteiden selvittämisessä tarpeen niin vaatiessa. Opastetuiksi kohteiksi valitsemista silmälläpitäen olisi pikimmiten käynnistettävä **muistitiedon keruu**, jotta kilpiin ei tekstata vääriä käyttäjiä tai rakentajia!

Tutkija

Teppo Korhonen